

Галина Грігор'янц

Національний університет «Одеська юридична академія», Україна

ПІРАТСЬКІ ПАРТІЇ ТА ЇХ ВІДНОШЕННЯ ДО ПІРАТСТВА В АВТОРСЬКОМУ ПРАВІ

Halyna Hrihoriantz

National University "Odessa Law Academy", Ukraine

PIRATE PARTIES AND THEIR ATTITUDE TO COPYRIGHT PIRACY

The article investigates the issues of the specifics of pirate parties in the modern world, their attitude toward copyright piracy and the possibility of using pirate parties in the fight against this phenomenon. Author has analyzed reasons for the appearance of pirate parties and also the main tasks they set for themselves in their activity. Pirate party is a phenomenon of the modern world that has emerged in response to the tightening of measures to combat piracy on the Internet. This happened at a time when the persecution began, not only those who steal and distribute illegal content, but also on Internet users who do not receive financial benefit from its use. The main idea of this article consists in considering not only the pirate parties as "defenders of pirates", but also as the main defenders of the idea of combining the benefits of freedom of information and free access to cultural values with fair and equitable remuneration of authors.

Key words: pirate parties, copyright, copyright piracy, freedom of information, Internet, copyright infringement.

У сучасному світі набирає обертів тенденція максимального захисту авторських та суміжних прав. Високі ціни на ліцензійну продукцію, посилення відповідальності за піратські дії, обмеження державою поширення об'єктів авторського права та суміжних прав в мережі Інтернет тощо, стали каталізатором розвитку руху, спрямованого на захист прав на інформацію та вільний доступ до культурних цінностей, які розміщені в мережі Інтернет. На чолі цього руху в сучасних умовах опинилися піратські партії, які були створені майже в усіх країнах світу, та ведуть активну боротьбу за захист прав інтернет-користувачів.

Проблеми використання об'єктів права інтелектуальної власності в мережі Інтернет досліджувались такими вченими як: І.А. Биков, В.В. Ухванов, М.А. Ожеван, Н.В. Шакель, Д.С. Мартянов, Н.О. Мартянова, Ю.Ю. Симонян, М.С. Чимаров та багатьма іншими, оскільки дана тема актуальна та має принципове значення для подальшого порозуміння та вдосконалення взаємодії користувачів мережі Інтернет, авторів (правоволодільців) з державою та взагалі зі світовою спільнотою.

Перша Піратська партія була створена у Швеції в 2006 р. Однією з основних цілей її діяльності стала декриміналізація копіювання та використання результатів інтелектуальної діяльності в приватних цілях в Інтернеті. В ході виборів до Європарламенту у 2009 р. Піратська партія Швеції, що налічувала на той момент у своїх рядах близько 50 000 чоловік, отримала 2 місця. Під час судового процесу проти засновників одного з найпопулярніших у світі файлообмінних Інтернет-ресурсів PirateBay, що відбувся в тому ж році, Піратська партія Швеції активно виступала на стороні відповідачів. Незважаючи на широку суспільну підтримку, чотирьох шведських програмістів - творців PirateBay, визнали винними в порушенні законодавства про авторське право і в якості компенсації їм присудили виплатити 2,7 млн. євро позивачам, серед яких фігурували великі кіно- і звукозаписуючі компанії (Warner Brothers, Columbia Pictures, Sony, Universal). В даному випадку перемогли прихильники класичного підходу до захисту авторських прав¹. Отже 2006 рік ознаменувався появою масового руху, направленого на захист прав інтернет-спільноти, які є спірними та нерегульованими, тому позиція піратських партій і визиває таку зацікавленість зі

¹Ухванов, В.В. К вопросу о политизации авторского права. *Електронная библиотека БГУ*. <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/24328/1/uhvanov_BMW_2011.pdf> (2015, липень, 13).

сторони суспільства.

Для подальшого розуміння політики інтернет-спільноти звернемося до більш обізнаних та юридично підкованих представників даного руху, наприклад до політики піратських партій.

І. А. Биков визначає, що інтернет-ідеологія має такі характерні риси:

- індивідуалізм, уявлення про людину, як про нематеріальний об'єкт або, як мінімум, громадянина світу;

- анти державництво та антибюрократизм;

- свобода слова, що переходить в заперечення прав на інтелектуальну власність¹.

Основні тези піратської партії Швеції, на які слід звернути увагу:

- виключні авторські права повинні охороняти тільки комерційну діяльність, пов'язану з отриманням прибутку. Будь які приватні дії приватних осіб з творами, включаючи простий файлообмін, повинні бути легальними (наприклад, шляхом розширення рамок нині існуючого застереження про приватне копіювання);

- необхідно ввести чіткі винятки та обмеження для можливості створення реміксів і подібних їм об'єктів. По суті, права цитування для аудіо- та відеотворів повинні бути аналогічні режиму цитування для текстів;

- обхід технічних засобів захисту творів (DRM), які обмежують легальне їх використання, не може бути незаконним, а питання про обмеження прав споживачів у сфері технологій DRM має бути вирішено на законодавчому рівні;

- авторські права повинні бути збережені в повному обсязі при комерційному використанні творів, але сьогоднішній строк захисту авторських прав - 70 років після смерті автора - абсурдний (слід відзначити, що в Республіці Білорусь в даний час строк охорони авторських прав становить 50 років після смерті автора). Слід скоротити цей термін до прийняттого як для інвесторів, так і для суспільства. Пропонується термін в 20 років з моменту виходу твору в світ.

- повинна бути гарантована мережева нейтральність².

По суті дані тези, на яких ґрунтується діяльність піратської партії Швеції, не містять положень, які б повністю зруйнували систему охорони авторських прав, це пропозиції для подальшого розвитку законодавства та політики держав, які цілком співпадають із сучасними реаліями та рівнем прогресу. Надлишок продукції авторського права на ринку визиває ситуацію в котрій неможливо одному громадянину ознайомитися з усім об'ємом інформації, більшість творів залишаються поза увагою людства, попит значно перевищив пропозицію, але ціна продукту парадоксально велика, і тому виникає питання чому власники прав не йдуть на зустріч користувачам, а лише намагаються отримати максимальний прибуток, навіть шляхом постійних судових спорів. Розповсюдження творів в мережі Інтернет відбувається майже без витрат, немає необхідності вкладати кошти у виробництво матеріальних носіїв, оплату праці поширювачів даної продукції.

Програмні позиції «піратських» партій зорієнтовані передусім на підтримку представників інтернет-спільноти: свобода розповсюдження інформації та свобода доступу до неї; орієнтація на технології вільного (відкритого) доступу; реформа авторських прав і патентної системи у повній відповідності з прогресом інтернет-технологій³.

Основні вимоги, які висуваються піратами за кордоном, пов'язані з реформами законодавства в галузі авторського права. Пірати активно виступають проти таких законодавчих ініціатив, як закон Hadopi у Франції, американських законодавчих ініціатив Stop Online Piracy Act і Protect Intellectual Property Act (т. зв. SOPA і PIPA), які спрямовані на притягнення до відповідальності провайдерів, пошукових систем і платіжних систем, які потурають піратству. Однак крім цього, пірати на даний момент є практично єдиною силою, яка виділяє в якості головного свого пріоритету розвиток інформаційних технологій і виступає від імені світової інтернет-спільноти, та намагаються

¹ Биков, И.А. (2007). Интернет-пространство как фактор формирования политических идеологий.

Интернет и современное общество: Труды X всероссийской объединенной конференции. Санкт-Петербург: Факультет филологии и искусств СПбГУ, 187.

² Шакель, Н.В. (2012). Услышать позицию пользователей: партии пиратов и религии копирования.

Международные отношения: история, теория, практика: материалы II науч.-практ. конф. молодых ученых фак. междунар. отношений БГУ, Минск, 2 апр. 2012 г. Минск: Изд. центр БГУ, 173.

³ Ожеван, М.А. (2011). Політичне «піратство»: пошук альтернатив глобальному суспільству гламурного споживання. *Стратегічні пріоритети*, 4 (21), 32.

використовувати й інші ідеї, пов'язані з Інтернетом. Так, саме піратські партії надали підтримку сайту Wikileaks і різко виступили проти переслідування Джуліана Ассанжа. Пірати виступають за розвиток електронного уряду, електронної участі та електронної демократії.¹

Піратські партії виступають за те щоб в Інтернеті існували свої органи влади, розвивалися правові форми управління та відбувався контроль за захистом прав особи. Пропаганда піратства та осуд охорони авторських прав не є напрямом діяльності жодної піратської партії, і тому в певному сенсі така назва як «піратські» зіграла негативну роль в плані довіри до цих партій, оскільки асоціюється з правопорушенням.

Для організації виконання завдань, які ставлять перед собою піратські партії всього світу була створена міжнародна організація - «Піратський інтернаціонал» (Інтернаціонал піратських партій, англ. Pirate Parties International - PPI), яка є головною організацією міжнародного руху піратських партій. PPI підтримує і координує створення національних піратських партій. Також служить для внутрішнього зв'язку, управляє міжнародними форумами і списками адресатів.² До складу даної організації входять більш ніж 40 піратських партій світу, в тому числі України та Росії.

Піратський Інтернаціонал (PPI) є неприбутковою міжнародною недержавною організацією зі штаб-квартирою в Брюсселі, Бельгія. Сформована в 2010 році вона служить як всесвітня організація для піратських партій, в даний час представлена членами з 41 країни. Піратські партії є політичним втіленням руху свободи вираження, які намагаються досягти своїх цілей, використовуючи засоби встановленої політичної системи, а не через активізм. PPI відстоюють на міжнародному рівні просування цілей, які підтримують його члени, таких як: захист прав людини та основних свобод в цифрову епоху; реформування авторського права і суміжних прав, яке орієнтоване на споживачів і авторів, підтримку конфіденційності інформації, прозорості та вільного доступу до інформації. Назва "пірати" сама по собі є запозиченням назви, яка була дана для позначення користувачів Інтернету представниками музичної і кіно індустрії, і не має відношення до будь-якої незаконної діяльності³.

PPI дає пояснення, що слово «піратські», яке використовується у назві даних партій, не має відношення до піратства як правопорушення, піратські партії не підтримують осіб які займаються порушенням прав авторів і не намагаються просунути ідею щодо руйнації системи захисту авторських і суміжних прав.

В Україні також існує піратська партія (незарєєстрована), яка називається «Українське Піратське Співтовариство»(УПС). Основною метою піратів, на думку УПС, є досягнення повної свободи інформації. «Це доволі широке питання, що охоплює усе, від скорочення термінів дії патентів та копірайту, до популяризації вільного програмного забезпечення (ВПЗ). Піратська партія України визначила для себе наразі дві головні цілі: визнання на законодавчому рівні вільних ліцензій, таких як GPL та Creative Commons, та масове переведення держустанов на використання вільних аналогів ПЗ. Це дозволить зекономити значну частину бюджетних коштів, що зараз витрачаються на купівлю ліцензій. В цьому аспекті Україна значно відстала від решти європейських країн, які вже давно мають подібні програми»⁴.

Отже попри те, що УПС виступає за досягнення повної свободи інформації в мережі Інтернет, вона пропонує певні рішення, які призведуть до економії коштів держави та зменшення рівня піратства на основі придбання ліцензій з різним ступенем доступу до об'єктів авторського права і суміжних прав.

Відношення суспільства до піратських партій не є однозначним. По суті сформульовані два підходи: негативний – який зумовлений: по-перше, назвою «піратські», по-друге, певними положеннями, за які ці партії борються. Позитивний підхід також має місце, оскільки в наш час існує необхідність переосмислення та внесення коректив у регулювання інтернет-відносин, а такі

¹ Мартянов, Д.С., Мартянова, Н.А. (2012). Феномен пиратских партий в российском и мировом контексте. *Ученые записки Забайкальского государственного университета. Серия: Философия, социология, культурология, социальная работа*, 4, 118.

²Піратський інтернаціонал. *Сайт піратської партії Росії*. <<https://pirate-party.ru/content/piratskiy-internacional>> (2015, липень, 13).

³ About the PPI. *Pirate Parties International website*. <<http://www.pp-international.net/about>> (2015, липень, 13).

⁴ Хто ми та які наші цілі. *Сайт Українського піратського співтовариства*. <<http://www.pp-ua.org/about.html?>> (2015, липень, 13).

партії в межах своєї діяльності мають на меті внесення саме таких змін у законодавство всіх країн, і взагалі поява таких партій вважається закономірним явищем, що виникло в силу невідповідності законодавства рівню сучасних технологій.

Ю. Ю. Симонян вказує на те, що «піратські партії» – це молодіжний рух з політичним акцентом, який виник як реакція на боротьбу держави проти вільного файлообміну і учасники якого захищають права людей, готових користуватися інформацією в Інтернеті без дозволу авторів (по суті, крадіжка інтелектуальної власності). На нашу думку, виникнення «Піратських партій» є закономірним у зв'язку з тим, що існує протиріччя між новими технологіями розповсюдження інформації і правами володільців контентів. Фактично це боротьба проти власників контентів та використання нових, більш довершених технологій. Таким чином, це є незаконна діяльність, оскільки порушуються права володільців контентів шляхом вільного обміну даними в Інтернеті¹.

М.С. Чимаров наголошує, що при всій епатажності окремих програмних установок національних піратських партій, ці організації також стурбовані зростанням рівня плагіату і контрафакції у сфері інтелектуальної власності. Отже, при конструктивному підході органів державної влади до уподобань членів піратського руху потенціал піратських партій в перспективі може бути витребуваний у справі боротьби зі злочинами щодо законних авторських прав творців інтелектуальної власності².

Відповідь на питання про відношення до піратства, плагіату та контрафакції ми можемо знайти на перших сторінках сайтів, які присвячені піратським партіям всіх країн: «під піратами партія має на увазі звичайних користувачів мережі Інтернет, які діляться між собою контентом в некомерційних цілях. Піратські партії не схвалюють діяльність виробників і продавців контрафактної продукції, тих, кого ми з вами звикли називати «піратами»»³.

Негативне відношення піратських партій до правопорушень у сфері авторського права і суміжних прав можливо використовувати у боротьбі з даними порушеннями. Ідеї та розробки, які ведуться піратськими партіями, необхідно використовувати державі, оскільки їх політичні погляди спрямовані не стільки на обмеження прав творців, скільки на забезпечення прав та інтересів звичайних користувачів Інтернету, які прагнуть до вільного доступу в Інтернеті до результатів творчої діяльності, при цьому готові виплачувати справедливую винагороду авторам.

Піратські партії – феномен сучасності, який виник внаслідок невдоволеності суспільства існуючим станом захисту прав інтелектуальної власності. Попри те, що фактично, це виглядає як боротьба проти власників контенту, необхідно все ж таки виділити певні позитивні зміни, до яких може призвести це протистояння. По-перше, не всі піратські партії прагнуть до безкоштовного використання об'єктів авторського права, вони визнають, що плата за використання повинна мати місце, але не в такому завищеному вигляді. По-друге, інтернет-спільноту обурює те, що деякі правоволодільці обмежують доступ до творів мистецтва, що в певних випадках призводить до втрати даних творів. По-третє, піратські партії виступають за розвиток електронного уряду, електронної участі та електронної демократії (відповідність даної діяльності сучасному стану технологій). На основі всього вищевикладеного ми робимо висновок, що піратські партії не несуть ніякої небезпеки для авторів та правоволодільців об'єктів авторського права та суміжних прав, оскільки методи та політика їх діяльності ніяк не суперечать законодавству. А спроби боротьби за внесення певних змін у закони має на меті лише приведення норм права у відповідність до сучасних реалій та рівню наукового прогресу.

References

1. About the PPI. *Pirate Parties International website*. <<http://www.pp-international.net/about>>.
2. Вук, І. А. (2007). Internet –prostranstvo kak faktor formirovaniya politicheskikh ideologiy. *Internet i sovremennoye obshchestvo*: Trudy X vserossiyskoy ob'yedinennoy konferentsii. Sankt-Peterburg: Fakul'tet filologii i iskusstv SPbGU.
3. Mart'yanov, D. S., Mart'yanova, N. A. (2012). Fenomen piratskikh partiy v rossiyskom i mirovom kontekste. *Uchenyye zapiski Zabaykal'skogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Filosofiya, sotsiologiya, kul'turologiya, sotsial'naya rabota*, 4.
4. Ozhevan, M. A. (2011). Polítichne «piratstvo»: poshuk al'ternativ global'nomu suspil'stvu glamurnogo

¹Симонян, Ю.Ю. (2013). «Піратські партії» – парадоксальне явище?. *Митна справа* ч. 2, к. 2., 4(88), 276.

²Чимаров, Н.С. (2014). Международное авторское право: к вопросу о пиратстве и пиратских партиях. *Научные труды СЗИУ РАНХиГС, Том 5.*, 1 (13), 271.

³Пиратство в России. *Сайт пиратской партии России*. <<http://pirateparty.ru/>> (2015, липень, 13).

spozhivannya. *Strategichniy prioriteti*, 4 (21).

5. Piratskiy internatsional. *Sayt piratsko ypartii Rossii*. <<https://pirate-party.ru/content/piratskiy-internacional>>.
6. Piratstvo v Rossii. *Sayt piratskoy partii Rossii*. <<http://pirateparty.ru/>>.
7. Simonyan, YU. YU. (2013). «Pirats'ki partii» - paradoksal'ne yavishche?. *Mitna sprava ch. 2, k. 2., 4 (88)*.
8. Ukhvanov, V. V. K voprosu o politizatsii avtorskogo prava. *Elektronnaya biblioteka BGU*. <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/24328/1/uhvanov_BMW_2011.pdf>.
9. Khto mi ta yakí nashí tsílí. *Sayt Ukrains'kogo pirats'kogo spívtovaristva*. <<http://www.pp-ua.org/about.html>>.
10. Chimarov, N. S. (2014). Mezhdunarodnoye avtorskoye pravo: k voprosu o piratstve I piratskikh partiyakh. *Nauchnyye trudy SZIURANKhiGS. Tom 5. 1 (13)*.
11. Shakel', N. V. (2012). Uslyshat' pozitsiyu pol'zovateley: partii piratov i religii kopirovaniya. *Mezhdunarodnyye otnosheniya: istoriya, teoriya, praktika: materialy II nauch.-prakt. konf. Molodykh uchenykh fak. mezhdunar. otnosheniy BGU, Minsk, 2 apr. 2012 g. Minsk: Izd. tsentr BGU*.